

Δραστηριότητες προσέγγισης ταινίας

ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ

<https://vimeo.com/387174602/3076b2b528>

Ταυτότητα

Τίτλος: Οι Επισκέπτες - The Visitors

Σκηνοθεσία: Θοδωρής Παπαδουλάκης

Σενάριο: Γιάννης Μελιτόπουλος

Πρωταγωνιστές: Μανόλης Πουλής, Αναστασία Βάζου

Έτος παραγωγής: 2015

Χώρα παραγωγής: Ελλάδα

Εταιρεία παραγωγής: Indigo View

Είδος ταινίας: Ταινία μικρού μήκους, διάρκεια 6'09''

Περιγραφή: Νύχτα της παραμονής των Χριστουγέννων, ο παππούς και η γιαγιά μοιράζονται τη μοναξιά τους. Όταν ο παππούς βγαίνει μια βόλτα στην πόλη...

Έννοιες: μοναξιά, προσφυγιά

Ακούγεται το παραδοσιακό τραγούδι του Λιβάνου "Wa habibi"/ "Μάνα μου, μάνα" Αραβικά: παραδοσιακό / Ελληνική προσαρμογή Χριστόδουλος Χάλαρης σε στίχους του Νίκου Γκάτσου. Ερμηνεύουν η Ελένη και η Σουζάνα Βουγιουκλή.

Ενδεικτικές δραστηριότητες

(Πριν την προβολή)

- “Τι περιμένετε να δείτε στην ταινία με τίτλο: Οι επισκέπτες;” (Ο εμπυχωτής δίδει τον τίτλο, τα παιδιά βλέπουν μία ή περισσότερες εικόνες από την ταινία).
- (Ακούγεται χριστουγεννιάτικη μουσική). “Κλείστε τα μάτια και θυμηθείτε τα Χριστούγεννα των νηπιακών σας χρόνων ή τα επόμενα. Σκεφτείτε τι σας άρεσε περισσότερο, ποιους ήχους και μουσικές θυμάστε, ποιες μυρωδιές, ποιες εικόνες. Κρατείστε την καλύτερη σας ανάμνηση!”
- (Ακούγεται χριστουγεννιάτικη μουσική). “Κλείστε τα μάτια και πείτε μια λέξη”.
- “Εάν ετοιμάζεις ένα πλούσιο χριστουγεννιάτικο τραπέζι, ποιους θα ήθελες να καλέσεις για φαγητό;”

(Μετά την προβολή)

Αυθόρμητη έκφραση

- Καταιγισμός ιδεών. “Μπορείτε να πείτε λέξεις-συναισθήματα, τα οποία γεννήθηκαν σε εσάς κατά τη διάρκεια της προβολής;” (καταγραφή λέξεων στον πίνακα)

Τα θέματα και η ιδεολογία

- “Από τις παραπάνω λέξεις-συναισθήματα, ξεχωρίστε κάποιες οι οποίες δείχνουν τα θέματα που προβάλλει η ιστορία της ταινίας” (μοναξιά, προσφυγιά). Ακολουθεί συζήτηση.
- “Έχετε βιώσει κάποια παρόμοια κατάσταση;”
- “Επιβεβαιώθηκαν οι αρχικές σας υποθέσεις για το περιεχόμενο της ταινίας;”
- “Ποιες επιβεβαιώθηκαν και ποιες όχι;” Σύγκριση των δικών μας ιστοριών (πριν/μετά) με το περιεχόμενο της ταινίας. “Ο τίτλος ήταν σαφής ή παραπλανητικός”. “Θα επιλέγατε έναν άλλον τίτλο; Ποιον;”
- “Αυτοί οι επισκέπτες, μοιάζουν με τους επισκέπτες που γνωρίζουμε εμείς στην καθημερινότητά μας;” (συζήτηση)
- “Ο παππούς τους είδε μες στη βροχή και τους κάλεσε στο σπίτι του. Τι πιστεύετε πως θα έκαναν οι περισσότεροι άνθρωποι;” “Εσύ προσωπικά, τι θα έκανες;” (δικαιολόγησε τη γνώμη σου)
- “Αλλάξατε γνώμη για κάτι μετά τη θέαση της ταινίας;”
- “Γράψε σ’ ένα χαρτάκι, τι δώρο θα έκανες εσύ στα παιδιά- πρόσφυγες. Και μια ευχή που θα ήθελες να τους κάνεις”.
- “Ποιες είναι οι ομοιότητες και οι διαφορές ανάμεσα στον μετανάστη και τον πρόσφυγα;” (συζήτηση)

- Ο εμπυχωτής προβάλλει στην οθόνη φωτογραφίες προσφυγιάς με πηγή προέλευσης διεθνή ειδησεογραφικά πρακτορεία. Κάθε φωτογραφία αποκαλύπτει ένα τουλάχιστο αρνητικό αποτέλεσμα της προσφυγιάς. Τα παιδιά, καθώς οι φωτογραφίες προβάλλονται μία προς μία, λένε την πρώτη λέξη που τους έρχεται στο νου. Ακολουθεί ένας καταιγισμός λέξεων, οι οποίες γράφονται στον πίνακα γύρω από τη λέξη ΠΡΟΣΦΥΓΙΑ. Οι λέξεις κατηγοριοποιούνται: Τι νιώθουν οι

πρόσφυγες, λόγιοι που ωθούν τους μετανάστες και τους πρόσφυγες να εγκαταλείψουν τη χώρα τους, λόγιοι για τους οποίους ελκύει η Ευρώπη τους πρόσφυγες και τους μετανάστες, δυσκολίες που βιώνει ένας/μία πρόσφυγας κατά τη διάρκεια της φυγής του/της, τι νιώθουμε εμείς ως θεατές των εικόνων κ.ά.

Κάθε ομάδα παιδιών επιλέγει μία φωτογραφία και την προσεγγίζει σε τέσσερις κατευθύνσεις: Τι βλέπω; Τι αισθάνομαι; Τι υποθέτω; Τι συμπεραίνω; Ο εμπυχωτής προτρέπει τα παιδιά να επικεντρώσουν την προσοχή τους στα πρόσωπα των μεταναστών και τη στάση του σώματός τους: Μη λεκτικές χειρονομίες (χέρια, δάχτυλα), Έκφραση προσώπου (μάτια, στόμα), Γλώσσα σώματος (στάση σώματος, αποστάσεις) κ.ά. Ακολουθούν ανακοινώσεις και συζήτηση. Η διαπραγμάτευση της ερώτησης “Τι συμπεραίνω;” είναι πιθανό να οδηγήσει στη συζήτηση των ζητημάτων που θέτει η προσφυγιά: αιτίες, στάση κυβερνήσεων, δυσκολίες, προτάσεις επίλυσης κ.ά. Ο εμπυχωτής οριοθετεί, με λίγα λόγια, τα διαφορετικά στάδια που διανύουν οι πρόσφυγες (οι συνθήκες στον τόπο τους, το καθοριστικό γεγονός, η απόφαση της φυγής κ.λπ.).

Θέματα συζήτησης:

- Τι σημαίνει πρόσφυγας;
- Γιατί χρησιμοποιείται ο όρος πρόσφυγες;
- Πώς αλλιώς ορίζονται οι άνθρωποι που ξεριζώνονται και ξεσπιτώνονται;
- Πώς θα όριζες τον πρόσφυγα, αν έπρεπε να δώσεις μια γενική περιγραφή;
- Έχουν δικαιώματα οι πρόσφυγες;
- Πόσοι άνθρωποι είναι ξεριζωμένοι στον κόσμο;
- Η Ελλάδα αναγνωρίζει τα δικαιώματα των προσφύγων;
- Σε ποιες περιοχές της χώρας έχουμε περισσότερες πιθανότητες να συναντήσουμε πρόσφυγες που έχουν έρθει πρόσφατα στη χώρα; Γιατί;
- Τα άλλα κράτη έχουν αναλάβει την υποχρέωση να υποδέχονται πρόσφυγες;
- Γιατί μια χώρα υποδοχής μπορεί να μην θέλει να δεχτεί πρόσφυγες; Τι πρόβλημα θα υπήρχε αν τους υποχρέωνε να επιστρέψουν στη χώρα τους;
- Ποια ανθρώπινα δικαιώματα ισχύουν σε αυτήν την περίπτωση;

• Ο εμπυχωτής μοιράζει στα παιδιά σενάρια-προσομοιώσεις με στόχο την αποκάλυψη των σκέψεων και των συναισθημάτων των προσφύγων:

- Ένας πρόσφυγας μπορεί να αναγκαστεί να περάσει αρκετές ώρες κρυμμένος στο σκοτάδι με το φόβο μήπως τον ανακαλύψουν και τον σκοτώσουν. Τι νιώθει;
- Περιγράψτε την πίεση που δέχεται ένας πρόσφυγας κατά τη διάρκεια της φυγής του.
- Πολλοί πρόσφυγες χάνουν κυριολεκτικά τα πάντα: τη χώρα τους, το σπίτι τους, τους φίλους τους, την οικογένειά τους. Προσπαθήστε να καταλάβετε τι πόνο νιώθουν.

Μετά την προσέγγιση των φωτογραφιών, τα παιδιά γράφουν και ανακοινώνουν λεζάντες.

• “Τι μπορούμε να κάνουμε όλοι εμείς για την προσφυγιά;”. Τα παιδιά στις ομάδες τους συζητούν και προτείνουν. Ενδεικτικές προτάσεις:

- Επιστολές στον Πρωθυπουργό της Ελλάδας, αρχηγούς πολιτικών κομμάτων, κυβερνήσεις κρατών, τοπικούς άρχοντες ή ανοιχτή επιστολή στους πολίτες όλου του

κόσμου. Τα παιδιά γράφουν σκέψεις, συναισθήματα και προτάσεις ώστε οι άνθρωποι να μην αναγκάζονται να φεύγουν από τον τόπο τους, αλλά και οι πρόσφυγες να ζουν με αξιοπρέπεια. Τα κείμενα των ομάδων ανακοινώνονται στην τάξη, επεξεργάζονται και στέλνονται στους αποδέκτες τους.

- Παραμύθια και ιστορίες με θέμα την προσφυγιά. Τα παιδιά, έχοντας διαβάσει σχετικά κείμενα, γράφουν τις δικές τους ιστορίες για τους πρόσφυγες. Τα παιδιά μπορούν να συμφωνήσουν οι ιστορίες τους να έχουν χαρούμενο, λυπημένο ή περίεργο τέλος. Ο εμπυχωτής προσφέρει στα παιδιά το θέμα ή στοιχεία της πλοκής, π.χ. ο πρωταγωνιστής-πρόσφυγας νοσταλγεί την πατρίδα του ή ο πρωταγωνιστής-πρόσφυγας επιστρέφει στην πατρίδα του με την οικογένειά του. Ο εμπυχωτής δίνει σε κάθε ομάδα τρεις ή τέσσερις φωτογραφίες που απεικονίζουν πρόσφυγες, τα παιδιά τις τοποθετούν στη σειρά που επιθυμούν και γράφουν μία ιστορία.

- Ευχές και προτάσεις για την ειρήνη, γραμμένα και υπογραμμένα από τα παιδιά με χοντρούς μαρκαδόρους και πινέλα σε πεντάμετρο χαρτί του μέτρου ή σε ύφασμα, που θα απλωθεί στον τοίχο.

• Δραστηριότητες ενσυναίσθησης:

- Ο εμπυχωτής καλεί τα παιδιά να μπουν στη θέση ενός πρόσφυγα και να γράψουν ένα γράμμα σε ένα φίλο ή συγγενή τους, ο οποίος βρίσκεται στη χώρα καταγωγής τους όπου θα διηγούνται τη σημερινή τους ζωή. Ακολουθεί συζήτηση στην τάξη, αναφορικά με το τι μπορεί να κάνει ο καθένας για να νιώσουν πιο ευπρόσδεκτοι οι πρόσφυγες.

- Κάθε ομάδα παιδιών, μετά από συζήτηση, γράφει πέντε προκαταλήψεις σχετικά με τους πρόσφυγες που υπάρχουν στην ομάδα. Οι ομάδες ανταλλάσσουν τις σημειώσεις τους. Η ομάδα συζητά τις προκαταλήψεις της άλλης ομάδας και κάνουν υποθέσεις για τους λόγους για τους οποίους εμφανίζονται αυτές τις προκαταλήψεις. Κάθε ομάδα παρουσιάζει τα συμπεράσματά της και ακολουθεί συζήτηση στην τάξη.

• Υλοποίηση δραστηριοτήτων – προεκτάσεων:

- Αναζήτηση της έννοιας του «άλλου» σε νεοελληνικά λογοτεχνικά κείμενα, αρχαίες πηγές (Όμηρος, Ηρόδοτος, Ευριπίδης), θρησκευτικά κ.ά. κείμενα, στο πλαίσιο της διαθεματικής προσέγγισης.

- Παρουσίαση από ομάδα παιδιών των μειονοτήτων που εγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα παλαιότερα (Εβραίοι, Αρμένιοι, Πομάκοι, τσιγγάνοι κ.ά.). Περιοχές εγκατάστασης, γλώσσα, ενδυμασία, ήθη-έθιμα.

- Συνεντεύξεις παιδιών από άλλα παιδιά-μετανάστες και τις οικογένειές τους. Φωτογράφιση αναπαράστασης εθίμων.

- Συνεντεύξεις με καταγραφή προσωπικών μαρτυριών (με έμφαση στα συναισθήματα) από άτομα του οικογενειακού περιγύρου, τα οποία έχουν βιώσει το φαινόμενο της προσφυγιάς και της μετανάστευσης.

- Ατομική αναζήτηση του ξένου στην οικογενειακή ιστορία και δημιουργία του οικογενειακού δέντρου.

- Αναζήτηση και συλλογή εικονογραφικού και φωτογραφικού υλικού. Έκθεση στο χώρο του σχολείου

- Ανάγνωση λογοτεχνικών κειμένων ελληνικών και ξένων συγγραφέων με θέμα τον πρόσφυγα και το μετανάστη και παρουσίαση τους με ποικίλους τρόπους στην τάξη (θεατρικά, δημοσιογραφικά δρώμενα).
 - Αναζήτηση και καταγραφή δημοτικών τραγουδιών, παροιμιών, κειμένων που αναφέρονται στην ξενιτιά.
 - Παρουσίαση τραγουδιών, χορών, κουζίνας, εθίμων κ.λπ. (ελληνικών και ξένων) σε εκδήλωση του σχολείου.
 - Δραστηριότητες θεατρικού παιχνιδιού. Τα παιδιά οργανώνουν αυτοσχέδια θεατρικά δρώμενα χρησιμοποιώντας αποσπάσματα λογοτεχνικών κειμένων.
- Περισσότερες, και διδακτικά αποτελεσματικές, δραστηριότητες:
 - Περάσματα, ένα παιχνίδι ευαισθητοποίησης για τη ζωή των προσφύγων.
 - Συμβίωση: Σχέδιο δράσης για την προώθηση της ανεκτικότητας και την πρόληψη του ρατσισμού στα σχολεία.
 - Ταξίδι της φυγής, Ύπατη Αρμοστεία (ψηφιακό εκπαιδευτικό παιχνίδι).

Δραστηριότητες (πολιτιστικοί και τεχνικοί κώδικες)

- “Τι τράβηξε την προσοχή σας; Σας εξέπληξε κάτι; Τι συνέβη στην ταινία που δεν το περιμένατε;”
- “Πόσες και ποιες ανατροπές (κάτι συνέβη ξαφνικά...) συναντάμε στην αφήγηση; Ποια ανατροπή σας εντυπωσίασε περισσότερο;”
- “Θυμάστε πώς ξεκινάει η ταινία; Ποιες είναι οι πρώτες εικόνες;” Ο εμπυχωτής προβάλλει από το ξεκίνημα έως 00.18.
- “Καταγράψτε τι σκέφτονται και τι αισθάνονται οι πρωταγωνιστές σε επιλεγμένα σημεία της πλοκής;” (Ο εμπυχωτής προβάλλει πλάνα, κυρίως στα σημεία όπου εμφανίζονται ανατροπές στην αφήγηση ή διλήμματα και παγώνει την εικόνα σε κοντινά κάδρα των πρωταγωνιστών, παππού, γιαγιά, μητέρα-πρόσφυγας).
“Τι αισθανθήκατε εσείς στα ανάλογα πλάνα; Τι σκέφτεστε τώρα ξαναβλέποντας την ταινία;”

Εναλλακτική δραστηριότητα

Ο εμπυχωτής παγώνει πλάνα κατά τη διάρκεια θέασης της ταινίας:

02.15: Ο παππούς φεύγει από το σπίτι εκνευρισμένος, τι πιστεύετε θα κάνει, πού πιστεύετε θα πάει;

04.20: Ανοίγει την πόρτα και η γιαγιά αντικρίζει τους πρόσφυγες. Πώς θα αντιδράσει, πώς θα εξελιχθεί η ιστορία;

03.48: Πως αισθάνεται ο ήρωας;

03.50: Ποια συναισθήματα δημιουργούνται σε εσάς;

03.56: Ποιες πληροφορίες παίρνουμε και με ποιους τρόπους;

04.48: Ποιο συναίσθημα σας δημιουργεί το πλάνο; Θα μπορούσε να είναι κομμάτι μιας άλλης ταινίας;

- “Ποιο είδος πλάνου, κοντινό, μεσαίο κ.λπ., εμφανίζεται περισσότερο στην ταινία; Πόσα είναι περισσότερα, τα κοντινά ή τα μεσαία;” (Η ταινία επαναπροβάλλεται, ο

εμπυχωτής παγώνει την ταινία και τα παιδιά μετρούν τα πλάνα). “Γιατί ο δημιουργός-σκηνοθέτης χρησιμοποιεί αυτά τα συγκεκριμένα είδη πλάνων; Ποιες εντυπώσεις θέλει να δημιουργήσει στον θεατή;”

- “Ποιο πλάνο (κάδρο, παγωμένη εικόνα) της ταινίας θα επιλέγατε για να δημιουργήσετε την αφίσα της ταινίας;”

- Ο εμπυχωτής προβάλλει (και παγώνει πλάνα) στα οποία κυριαρχεί η σιωπή. Ακολουθεί συζήτηση με θέμα τα συναισθήματα τα οποία δημιουργεί η σιωπή (στα συγκεκριμένα πλάνα και γενικότερα σε μία κινηματογραφική ταινία).

- Ο εμπυχωτής προβάλλει τα πλάνα της ταινίας, από 02.45 έως 05.52 χωρίς τη μουσική επένδυση. Στη συνέχεια προβάλλει το ίδιο απόσπασμα με τη μουσική επένδυση. Στη συζήτηση τα παιδιά εκφράζουν εντυπώσεις και συναισθήματα τα οποία γεννά η μουσική.

- “Τι θα επιλέγατε για το trailer της ταινίας;” Ο εμπυχωτής προβάλλει την ταινία και ζητά από τα παιδιά σε ομάδες να επιλέξουν λεπτομέρειες της ταινίας οι οποίες θα μπορούσαν να ενταχθούν στο trailer. Στη συνέχεια τα παιδιά γράφουν τα σχετικά κείμενα-συνθήματα τα οποία θα επενδύσουν τις εικόνες. Μετά την παρουσίαση των ομάδων, επιλέγετε το trailer με τη μεγαλύτερη πειστικότητα.

Δραστηριότητες δημιουργικής γραφής

- Τα παιδιά χωρισμένα σε ομάδες. “Τι συνέβη την επόμενη ημέρα; Γράψτε τη συνέχεια της ιστορίας”.

- “Ξαναγράψτε το τέλος της ιστορίας”. Κάθε ομάδα παιδιών θα επιλέξει το ύφος της λύσης (χαρούμενο, λυπημένο, πρωτότυπο).

- “Ποια είναι η ιστορία; Είμαστε οι σεναριογράφοι και γράφουμε το σενάριο της ταινίας, γνωρίζοντας το πρώτο και το τελευταίο πλάνο της ταινίας”. (Η δραστηριότητα υλοποιείται πριν τη θέαση της ταινίας. Ο εμπυχωτής προβάλλει το πρώτο και το τελευταίο πλάνο).

- “Ποια είναι η συνέχεια της ιστορίας;” (Ο εμπυχωτής διακόπτει την προβολή στο σημείο όπου η πόρτα ανοίγει και η γιαγιά αντικρίζει τους πρόσφυγες).

- Το πριν και το μετά της ταινίας. Ο εμπυχωτής ενθαρρύνει τα παιδιά να σκεφτούν/φανταστούν πώς ήταν η ζωή των πρωταγωνιστών πριν και μετά την ταινία (Πού ζούσε το ηλικιωμένο ζευγάρι πριν μεταναστεύσουν τα παιδιά του; Τι έκανε ο άντρας και τον κατηγορεί η γυναίκα του; Από πού ήρθαν οι μετανάστες- πρόσφυγες; Γιατί; Ποιος ήταν ο οδηγός του αγροτικού;). Τα παιδιά σε ομάδες γράφουν ιστορίες.

- “Προσθέστε μία ανατροπή (σε οποιοδήποτε σημείο της πλοκής), η οποία αλλάζει τη εξέλιξη της ιστορίας...”

- “Τι θα συνέβαινε αν... Ο πρωταγωνιστής δεν περιέθαλπε την οικογένεια των προσφύγων;” “Τι θα συνέβαινε αν... το ζευγάρι των ηλικιωμένων είχε στο γιορτινό

τραπέζι τα παιδιά και τα εγγόνια του;”“Τι θα συνέβαινε αν... η γιαγιά δεν δεχόταν στο σπίτι την οικογένεια των προσφύγων;”

•“Με ποια επιχειρήματα θα προσπαθούσατε να πείσετε τους γονείς σας να δουν (ή να μην δουν) την ταινία; Στη συνέχεια κάντε το ίδιο για τον/την φίλο/η σας”.

•«Έκανες τον εγγονό μου να κλαίει... και το περίμενε πως και πως το καημένο».
“Δώστε τη δική σας εκδοχή της ιστορίας”.

•Σε χαρτί του μέτρου, ο εμπυχωτής κολλάει πέντε εικόνες-στιγμιότυπα από την ταινία και τα παιδιά γράφουν σε συννεφάκια διαλόγους και σκέψεις.

Διαθεματικές δημιουργικές δραστηριότητες

•Γλυπτά-παγωμένες εικόνες. Ένα ζευγάρι παιδιών αναπαριστά με παγωμένη εικόνα μία στιγμή της ταινίας.Στη συνέχεια σηκώνονται τα παιδιά-γλύπτες, και προσπαθούν να αλλάξουν τη στάση των αγαλμάτων, όπως θα ήθελαν να εξελιχθεί η σκηνή.

• Διάδρομος συνείδησης: Τα παιδιά σχηματίζουν δύο παράλληλες σειρές, αφήνοντας ένα μικρό διάδρομο ανάμεσά τους απ’ όπου θα περάσει ο πρωταγωνιστής της ταινίας, η γιαγιά η οποία διστάζει για λίγα λεπτά να δεχτεί τους επισκέπτες. Καθώς το παιδί-πρωταγωνιστής περπατάει αργά μέσα στον διάδρομο, τα άλλα παιδιά του λένε φράσεις-σκέψεις τις οποίες νομίζουν ότι ο χαρακτήρας αυτός έχει στο μυαλό του, σκέψεις που αυτοί έχουν για το χαρακτήρα που περνάει από μπροστά τους ή σχολιάζουν τις επιλογές του μπροστά στα διλήμματα. Εναλλακτικά, στη μία πλευρά του διαδρόμου στέκονται τα παιδιά-άγγελοι και από την άλλη τα παιδιά-δαίμονες, ώστε ο χαρακτήρας που περνάει ανάμεσα να ακούει θετικές και αρνητικές σκέψεις.

